

A KÖRZETI MEGBÍZOTT ÉS ÖNKÉNTES RENDŐR JELVÉNY

A Körzeti Megbízotti jelvény nem csak egy jelvény, egy gyűjthető tárgy (*időszakonként változó technológiai eljárással és alapanyagból készül*), hanem egy szimbólum is. A Körzeti Megbízott (*továbbiakban: KMB*) egy hivatás, szolgálat, életforma. Vele szoros összefüggésben kell kezelni az Önkéntes Rendőri szolgálat jelvényét és kitüntető jelvényét egyaránt. Az ok egyszerű. Nincs az egyik a másik nélkül.

Alapvető társadalmi igény a közbiztonság megléte, város - falu - tanya - pusztaság tekintetében egyaránt. A rend és a rendfenntartás alapvetően igényelt állami "szolgáltatás" a létező jogi normák és szabályozók keretén belül. Igény volt erre az Őskorban, Ókorban, Újkorban egyaránt.

A területi avagy körzeti területek tekintetében Magyarországon több évszázada különböző formákban láthatóak a rendfenntartás eszközei, személyi és tárgyi feltételei.

A II. világháború befejezése előtt a városokon kívüli területeken a vidéki rendőrkapitányságok és csendőrkerületek voltak hivatottak a közbiztonság fenntartására és ellátására. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány (*továbbiakban: INK*) 1945. január 04.-én kelt 13/1945. ME számú rendeletében elrendeli " ... minden községben és városban, ahol még nem lenne, haladéktalanul szervezzék meg a polgárőrséget ...". Nem létezik még ekkor igazi központi hatalom, nincs szervezeti és egységes irányítás.

Az INK kiadja az 1960/1945. ME számú rendeletét a Csendőrség feloszlásáról és az Államrendőrség megszervezéséről. Az 5.§ (1) bekezdés szerint: "*A magyar állam egész területén a belügyminiszter legfőbb felügyelete és ellenőrzése alatt a magyar államrendőrség gyakorolja az összes rendőrhatósági jogokat és látja el a rendőrközegei útján a rendőrszolgálatot.*"

A városokban, a községekben és a falvakban megalakultak a rendőrőrszobák, a rendőrőrsök, amelyek megkezdték a saját maguk által meghatározott területen a rendőri szolgálat ellátását.

A karszalag-egyenruhás, madzagpuskás korszakban nagy létszámú őrszemélyzet, közrendvédelmi állomány szerveződött, amely szinte teljes egészében átvette a Magyar Királyi Rendőrség és Csendőrség szolgálati rendszereit. Meghatározott helyeken a lakosság mindenkor megtalálta a rendőrőrszemet, azonban nem nyújtott semmilyen módon segítséget a "posztolás" és "portyázás". A portyázó járőrszolgálati rendszer egészen a területfelelősi szolgálat bevezetéséig volt érvényben.

Az 1948 tavaszán kiadott Szolgálati Szabályzat (R-2) szerint: "... az őrs területének minden részén legyen a Távolsági Kimutatásba felvett tereptárgy, hogy így az őrs terület minden részére legyen előírható portyázó szolgálat."

Az 50-es évek elején egyre sürgetőbben vetődött fel egy új típusú szolgálati rendszer kidolgozása és bevezetése városon, falun egyaránt. A Belügyminiszter 0075/1952.IV.ÜCS. számú rendeletével 1952 tavaszán bevezetésre került a területfelelősi szolgálati rendszer. (01. kép)

01. kép Segédlet a Területfelelős Szolgálat ellátásához (BM 1953)

02. kép Szolgálatba induló Területfelelősök eligazítása.

A Belügyminiszter 9000-4/1952. számú utasítása alapján 1952. június 30.-án adták ki a Rendőrség új Szolgálati Szabályzatát, amelynek II. része már külön fejezetben és 29 pontban foglalta össze a területfelelősi szolgálattal kapcsolatos tudnivalókat. (03. kép)

03. kép

A Magyar Rendőr 1954. február 06.-án megjelent számában a következőket írják a Területfelelősi Szolgálatról:

"Több mint két éves a Területfelelősi Szolgálat, amely a rendőri munka egyik legfontosabb ágát a közrendvédelem gerincét képezi. A Területfelelős Szolgálattal nem csak a Rendőrség életébe, hanem a közéletbe is új fogalom vonult be: a Területfelelős Rendőr. A jól dolgozó területfelelőst a dolgozók "a mi rendőrünknek", a falu rendőrének nevezik".

A Területfelelősi Szolgálat 1952 tavaszától 1956 novemberéig funkcionált

Már 1953-ban a BM ORK-n (Országos Rendőr-főkapitányság) dolgoztak a Körzeti Megbízott Szolgálat rendszer kidolgozásán. Kiadtak egy tankönyvet: *Körzeti megbízott szolgálat és a Segédrendőri szolgálat* címen. (04. kép)

04. kép

Bevezetésre került a Segédrendőr karszalag (05. kép). Mindjárt két féle változat látható. A felső képrészen a háttérben látható a Rendőrség sapkacímerének stilizált képe. Az alsó részen látható karszalagon csak a felirat szerepel.

05. kép

Az első Körzeti Megbízottak 3 hetes tanfolyama 1954 januárjában Újszászon, az Orczy kastélyban volt. (06. kép) Erre 50 rendőrt rendeltek be.

06. kép

A tanfolyam sikeres elvégzése után 1954. február 01.-én 42-en a kecskeméti járásban, 5-en Várpalotán kezdték meg szolgálatukat első KMB-sként.

Az MDP Politikai Bizottsága 1955. május 12.-én értékelte a rendőrség munkáját és határozatban szabta meg a további feladatokat. A határozatban megjelöltek végrehajtását a Belügyminiszter az 1955. május 26.-án kelt 24. számú parancsában szabályozta. A 12. pontban megjelöli: *"Ki kell dolgozni a körzeti megbízotti és a segédrendőri szolgálat rendszerét.... Az ORK vezetőjének közrendvédelmi helyettese egy hónapon belül készítsen tervet a körzeti megbízotti szolgálatra való áttérés módjára, ütemére, a személyi és anyagi előfeltételek biztosítására."*A szintén 1955. május 26.-án kelt 27. számú parancs elrendeli el, hogy 1955. július 01-től fokozatosan át kell térni a körzeti megbízotti szolgálati rendszerre. Ezzel párhuzamosan a Belügyminisztérium előterjesztése alapján 1955. július 28.-án a Magyar Népköztársaság Minisztertanács az 1066/1955. számú határozatával elrendeli az önkéntes rendőri csoportok szervezését.

A fejlődés rohamos, 1956. júliusában már az egész ország területének 60 %-án KMB-sek láttak el szolgálatot és több mint 10.000 önkéntes rendőr segítette, támogatta a munkájukat.

Azonban az 1956. októberi események kapcsán a KMB-eket bevonták a rendőrörsökre, kapitányságokra és ezzel átmenetileg megszűnt a KMB szolgálat. A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány november 04.-én felhívással fordult a nemzethez, azonnal megkezdődött a Rendőrség újjászervezése.

A forradalom leverése után 1957 első hónapjaiban egyre több községben láttak el újra szolgálatot a KMB-sek. A BM ORFK Közbiztonsági Osztály vezetője 1957 nyarán vázolta fel a KMB szolgálat újjászervezésének főbb elképzeléseit. Ennek eredményképpen a Belügyminiszter-helyettes 1957. augusztus 16.-án kelt 40. számú parancsa elrendelte a KMB szolgálat bevezetését. A parancs értelmében: *"Körzeti megbízottat kell beállítani: Budapesten és valamennyi megyeszékhelyi városban, valamint Komlón, Sztálinvárosban és Szegeden, továbbá azokban a községekben vagy településeken, amelyek az őrstől nagy távolságra fekszenek és a közlekedési vagy terepviszonyok miatt nehezen járőrözhetőek s az adott terület közbiztonsági viszonyai a gyakori ellenőrzést megkövetelik."*

A KMB szolgálati rendszer 1961-ben már 100%-ban behálózta az egész ország területét. Az első KMB szabályzat 1964. május 15.-én kelt 006/1964. számú Belügyminiszter-helyettesi paranccsal lépett hatályba (07.kép). Ezzel egy napon a 007/1964. Belügyminiszter-helyettesi paranccsal lépett hatályba az Önkéntes rendőri szolgálat szabályzata is (08. kép).

07. kép

08. kép

A Körzeti megbízottak részére 1965. május 07.-én kelt 0020/1965. számú parancsával a Belügyminiszter szolgálati jelvényt rendszeresített (09. a grafikai és 10.kép a megvalósított).

09. kép

10. kép

BELÜGYMINISZTERIUM
10-21/20/1965.

SZOLGÁLATI HASZNÁLATRA!

A M A G Y A R N É P K Ö Z T Á R S A S Á G
B E L Ü G Y M I N I S Z T E R É N E K
0 0 2 0 . s z á m ú
P A R A N C S A
Budapest, 1965. évi május hó 7-én

A rendőrség körzeti megbízottai részére

szolgálati jelvényt

rendszeresíték. A jelvény viselése 1965. VII. hó 1-től szolgálatbank kötelező, szolgálaton kívül megengedett.

A jelvény kör alakú, enyhén domborított, 35 mm átmérőjű. Alapja – arany szegélyű, fehér zománcozott gyűrűben – kék zománcozott mező. A fehér gyűrűben KÖRZETI MEGBÍZOTT felirat, a kék mező fölött a rendőrembléma. Hátlapján lemezlapkával megerősített biztosító tű.

A jelvényt zubbnyon, vagy ingzubbnyon a jobb oldalon, a zsebtakaró fölött kell elhelyezni, függőleges középvonala a zseb középvonalával essen egybe. Az öltözködési Szabályzat 49. pontjában felsorolt jelvények egyidejű viselése a szolgálati jelvény szabályszerű viselését nem akadályozhatja. Posztóköpenyen a jelvényt a jobb oldal közepén, a második gomb magasságában kell viselni. Esőköpenyen nem viselhető.

A jelvények kiszállítására a BM I/II. csoportfőnök intézkedjék. A rendőrfőkapitányságok 1965. június hó 30-ig lássák el a körzeti megbízottakat. Az első kiosztást követően kinevezett körzeti megbízottak részére kinevezésük alkalmával kell a jelvényt kiadni.

Be kell vonni a jelvényt attól, akit a körzeti megbízotti szolgálatból bármely oknál fogva (áthelyezés, nyugállományba helyezés, stb.) felmentettek.

Parancsokat az egész személyi állomány előtt ismertetni kell.

BENKEI ANDRÁS s. k.,
belügyminiszter

Kapják: Miniszterhelyettesek,
Főcsoportfőnökök.
Országos parancsnokok,
Csoportfőnökök,
II. Főcsoportfőnökség osztályvezetői,
Megyei (budapesti) rendőrfőkapitányok,
rendőri osztályvezetők,
Járási, városi, kerületi rendőrkapitányok.
Rendőriskolák parancsnokai.

Készült: 400 példányban

A 10-21/12/1973. számú BM Öltözködési szabályzat 3. számú mellékletében is megtalálható, melyet a fórumon is el lehet érni: <http://signum-laudis.hu/forum/temak/36-bm-oltozkodesi-szabalyzat-1973> (11. kép)

Körzeti megbízott jelvény

11. kép

Egy év múlva, 1966. november 21.-én a Belügyminiszter-helyettes 6/1966. számú parancsával szolgálati jelvényt rendszeresít az Önkéntes Rendőrök részére (12.kép a grafikai és 13. kép a megvalósított) amely csak a karszalaggal együtt volt érvényes (14. kép).

12. kép

13. kép

14. kép

BELÜGYMINISZTERIUM
10-23/6/1966.

SZOLGÁLATI HASZNÁLATRA!

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERHELYETTESÉNEK
6. számú
PARANCSA

Budapest, 1966. évi november hó 21-én.

Az önkéntes rendőrök részére

szolgálati jelvényt

rendszeresíték. A jelvény ötszög alakú, 30 mm átmérőjű, kék alapon vöröscsillag, fogaskerék, búzakalász rátéttel, és „ Ö N K É N T E S R E N D Ő R ” felírással.

Felerősítés a hátlapra rögzített biztosítótűvel történik.

A jelvényt baloldalon a kabáthajtókán kell elhelyezni. Viselése szolgálatban a karszalaggal együtt kötelező, szolgálaton kívül is viselhető.

A jelvényekkel való folyamatos ellátásról a BM I/II. Csoportfőnökség gondoskodik. Az első kiosztást követően az új önkéntes rendőröknek az igazolvánnyal, karszalaggal és kézikönyvvel együtt kell a jelvényt is átadni.

Be kell vonni a jelvényt attól, aki az önkéntes rendőri csoportból bármilyen okból kiválik.

Az önkéntes rendőröket el kell igazítani a jelvény viselésére és arra, hogy azzal való visszaélés a kizárást vonja maga után.

Parancsokat az egész személyi állomány előtt ismertetni kell.

KŐRÖSI GYÖRGY s. k.,
r. vezérőrnagy
miniszterhelyettes

Felterjesztve: Miniszter elvtársnak,

Kapják: Miniszterhelyettesek,
Főcsoportfőnökök.
Országos parancsnokok,
Csoportfőnökök,
II. Főcsoportfőnökség osztályvezetői,
Megyei (budapesti) rendőrfőkapitányok,
rendőri helyetteseik, osztályvezetők
Járási, városi, kerületi rendőrkapitányok,
Rendőriskolák parancsnokai.

Készült: 375 példányban.

Az Önkéntes Rendőrök részére ezt követően a "szolgálatban eltöltött évek után járó" jelvényt is alapítanak (15. - 23. kép):

**1048/1970. (XI. 11.) Kormány határozat
„Önkéntes Rendőri Szolgálatért” kitüntető jelvény alapításáról**

1. A Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány „Önkéntes Rendőri Szolgálatért” kitüntető jelvényt alapít.

2. A kitüntető jelvényt a belügyminiszter adományozza a 10 és 15 éves folyamatos szolgálattal rendelkező önkéntes rendőröknek.

3. A kitüntető jelvény leírása a következő:

Kör alakú, 25 mm átmérőjű, tombakból készült, zománcozott jelvény. A szélén 3 mm széles fehér alapon „ÖNKÉNTES RENDŐRI SZOLGÁLATÉRT” felírás és stilizált babérlevelek vannak. A jelvény közepén ötágú vörös szárú csillag, ezen belül fehér alapon zöld színű körben „10 ÉVES”, illetőleg „15 ÉVES” felírás látható. A csillag szárai között sugáralakban rovátkák helyezkednek el. A felírások, a rovátkák felületei, valamint a zománcozott részek keretei a „10 ÉVES” felírású jelvényen ezüst, a „15 ÉVES” felírású jelvényen arany színűek.

4. Ez a határozat kihirdetése napján lép hatályba, végrehajtásáról a belügyminiszter gondoskodik.

Az Önkéntes Rendőrök "szolgálati idejének" növekedésével (15-24. kép) módosítani kell az alapítói határozatot:

**1034/1977. (VIII. 17.) Minisztertanácsi határozat
az „Önkéntes Rendőri Szolgálatért” kitüntető jelvény alapításáról
szóló 1048/1970. (XI. 11.) Kormány határozat módosításáról**

1. Az 1048/1970. (XI. 11.) Korm. határozat (a továbbiakban: H.) 2. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„2. A kitüntető jelvényt a belügyminiszter adományozza az öt- és azt követően minden további ötéves folyamatos szolgálattal rendelkező önkéntes rendőrnek.”

2. A H 3. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„3. A kitüntető jelvény leírása a következő:

Kör alakú, 25 mm átmérőjű, tombakból készült, zománcozott jelvény. A szélén 3 mm széles kék alapon „ÖNKÉNTES RENDŐRI SZOLGÁLATÉRT” felírás és stilizált babérlevelek vannak. A jelvény közepén ötágú vörös szárú csillag, ezen belül fehér alapon zöld színű körben az az évszám és éves szó látható (pl. „5 ÉVES”, „15 ÉVES”, „35 ÉVES”), amely után a kitüntető jelvény adományozása történik. A csillag szára között sugár alakban rovátkák helyezkednek el. A felírások, a rovátkák felületei, valamint a zománcozott részek keretei arany színűek.”

3. Ez a határozat a kihirdetése napján lép hatályba.

15. kép

16. kép

17. kép

18. kép

19. kép

20. kép

21. kép

22. kép

23. kép

24. kép

A KMB szolgálat a mai napig fennáll, de 1990-ben nem újították meg a jelvényt, így azóta nincs megkülönböztető jelvénye ennek a szolgálati ágnak. A jelvények mint említettem az alapanyagok változása esetén eltéréseket mutatnak küllemben de alaki és tartalmi viszonylatban 1965 - 1990 között semmit sem változott. Az Önkéntes Rendőri szolgálat szintén 1990-ben megszűnt, helyébe a Polgárőrség lépett.

Két féle változatban mutatom be a KMB-s jelvényeket. Elsőként a zománcos (25. és 26. kép) és a műgyantás változat (27.-38. kép):

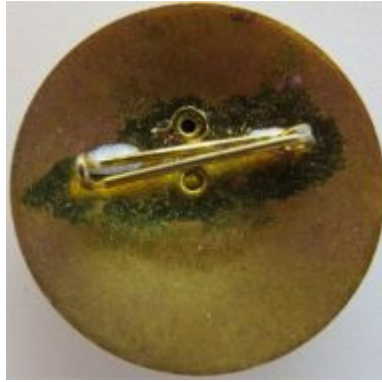
25. kép

26. kép

27. kép

28. kép

29. kép

30. kép

31. kép

32. kép

33. kép

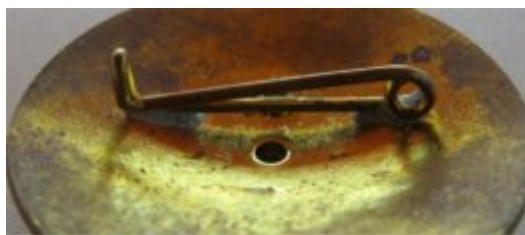
34. kép

35. kép

36. kép

37. kép

38. kép

És meglepetésként és érdekességként egy nagyon ritka változat (39. kép), együtt látható a zománcos és műgyantás darabokkal (köszönet meskethnek a ritkaság bemutatásában a segítségért):

39. kép

Talán megengedhető itt a végén egy kis vicc is. Amikor kiköltöztünk két falu között a "birtokunkra" a műút mellett erdővel körülzárt részre (5900 négyzetméter), akkor vettem egy szalmakalapot és mint ennek a területnek a Körzeti Megbízottja, kitűztem annak elejére a jelvényt. Immár a sokadik szalmakalapot viselem, de a jelvény ugyanaz. Kicsit megviselt már, ezekben a meleg időkben sajnos az anyag is fárad (40. és 41. kép).

40. kép

41. kép

Minden bemutatott képen szereplő darab és fotográfia a saját tulajdonomban lévőkről készült (kivéve a 39. kép).

Felhasznált anyagok és irodalom:

- *Jogszabályok*
- *A Körzeti Megbízott Szolgálat Harminc Éve (BM Könyvkiadó 1984)*
- *Mesketh tagtárs által biztosított 39. számú kép*